

**METODYKA OCENY ORAZ ZALECENIA I WYMOGI DLA STAD
UTRZYMUJĄCYCH RASĘ POLSKĄ CZERWONĄ / BIAŁOGRZBIETĄ SYSTEMEM
KRÓW MAMEK WYMAGANA PRZEZ INSTYTUT ZOOTECHNIKI PIB**

I. Ocena

Zakres czynności hodowcy w ramach oceny:

1. Pomiary masy ciała:

a) cielę żywo urodzone

- urodzeniowa, wykonana do 48 godz. od urodzenia,
- w wieku ok. 210 dni (odsadzenie jałóweczki), ok 165 dni (odsadzenie byczków) – zachowując przedział wiekowy 165-255 dnia życia,
- w dniu wyjścia na pastwisko i powrotu po sezonie pastwiskowym,
- jałówek/buhajków w dniu sprzedaży (jednak nie wcześniej niż w wieku 7 miesięcy dla jałówek i w wieku 5,5 – 6 miesięcy dla byczków),

b) jałówka i krowa hodowlana

- dla jałówki przy pierwszym kryciu,
- pierwiastki po 1-szym wycieleniu (max. do 30 dni od porodu),
- dla krów i jałówek w dniu wyjścia na pastwisko i powrotu po sezonie pastwiskowym,
- krowy po każdym wycieleniu (max. do 30 dni od porodu),
- krowy w dniu sprzedaży

c) buhaj hodowlany lub opas

- buhaja rozplodowego (hodowlanego) w wieku 1 roku i przy wpisie do księgi hodowlanej (chyba że terminy te są zbliżone a różnica jest nie dłuższa niż 14 dni).
- opasa w wieku 1 roku i w dniu sprzedaży

2. Pomiary obwodu klatki piersiowej (OKLP) wykonywane **przy każdym ważeniu** krowy, jałówki, cielęcia, buhaja lub opasa (pomiar prowadzony jest w celu weryfikacji przeprowadzanych ważeń).

3. Pomiar wysokości w kłębie i w krzyżu wykonywane **przy każdym ważeniu** krowy, jałówki, cielęcia, buhaja lub opasa (pomiar prowadzony jest w celu weryfikacji przeprowadzanych ważeń).

4. Pomiar obwodu nadpęcia prawej lub lewej **przedniej** nogi (zawsze tej samej) – wykonany w dniu odsadzenia cielęcia i przy każdym ważeniu jałówki, krowy i buhaja hodowlanego w wieku 1 roku i przy wpisie do księgi hodowlanej.

5. Prowadzenie karty pomiarowej dla każdej sztuki:

- zapisywanie wykonanych pomiarów mas ciała, OKLP, wysokości w kłębie i w krzyżu oraz obwodu nadpęcia **wraz z datą wykonania pomiaru**
- daty pokrycia lub inseminacji lub terminu przebywania buhaja w stadzie, w przypadku krycia haremowego wraz z nazwą i numerem buhaja
- daty wycielenia lub poronienia

- numer urodzonego cielęcia, jego płeć i nazwę oraz żywotność
- rodzaj porodu
 - ✓ łatwy odbyty siłami natury
 - ✓ odbyty z pomocą człowieka lub środków mech.
 - ✓ skomplikowany, z interwencją lek. wet.
 - ✓ bardzo trudny zakończony uszkodzeniem krowy lub cielęcia, ewentualnie cesarskie cięcie
- datę i przyczynę ubycia każdego zwierzęcia
- daty i przyczynę wizyty lekarza weterynarii
- ocena instynktu macierzyńskiego krowy
 - ✓ silny
 - ✓ umiarkowany
 - ✓ słaby
- ocena temperamentu krowy
 - ✓ spokojny
 - ✓ nerwowy
 - ✓ złośliwy

Zakres czynności pracownika PFHBiPM – zgodny z Metodyką oceny PFHBiPM

II. Zalecenia:

1. Zaleca się, aby w przypadku stad użytkowanych w kierunku mięsny termin wycieleń krow przypadał na miesiące wczesno wiosenne tak, aby odsadzenie potomstwa następowało w miesiącach jesiennych, po zakończeniu okresu pastwiskowego.
2. Zaleca się, aby cielęta z matkami utrzymywane były na pastwisku.
3. W przypadku, gdy mleczność matki jest zbyt duża na jedno ciele zaleca się dostawienie drugiego cielęcia. Fakt taki należy zgłosić przy ocenie i zapisać w prowadzonej dokumentacji (data urodzenia i dostawienia, waga początkowa, rasa, płeć). Ciele takie podlega wszystkim wymaganym ważeniom i pomiarom jak pozostałe cielęta).
4. Dopuszcza się stosowanie żywego rozplodnika w stadzie, przy czym buhaj przeznaczony do krycia naturalnego musi spełniać wszystkie wymogi programu hodowlanego i ochrony a także posiadać zgodę Instytutu na krycie w danym stadzie.
5. W przypadku poronienia rozpoczynającego laktację lub urodzenia martwego lub padnięcia cielęcia wskazane jest dostawienie innego cielęcia (może być innej rasy) z odpowiednimi zapisami w dokumentacji stada (patrz pkt 3)

III. Wymogi:

1. Hodowca powinien posiadać sprzęt niezbędny do prowadzenia pomiarów lub też mieć do niego dostęp, czyli:
 - wagę zgodną z wymogami PFHBiPM
 - taśmę pomiarową miękką długości nie mniejszej niż 2,5 m.
 - laskę zoometryczną do pomiarów wysokości w kłębie i w krzyżu
2. Masa ciała przy pierwszym pokryciu powinna wynosić nie mniej niż 3/4 masy ciała dorosłej sztuki (tj. ok 375 kg).
3. Wiek przy pierwszym zacieleniu nie powinien być niższy niż 14 miesięcy.

4. Odchów cieląt odbywa się przy matce i prowadzony jest przez 5,5-7 miesięcy (patrz Ocena – odsadzenie).
5. Maksymalny okres międzywycieleniowy nie może wynosić więcej niż 18 miesięcy.
6. Wszystkie cielęta pozostawione do dalszej hodowli muszą mieć potwierdzone **obustronne** pochodzenie wykonane dopuszczonymi metodami.

IV. Zasady ogólne:

1. Hodowca deklaruje w jakim kierunku użytkowane będzie stado. Jedno stado może być użytkowane tylko w jednym kierunku (jeden rodzaj kontroli użytkowości). Hodowca chcąc utrzymywać dwa stada z różnym kierunkiem użytkowania (jedno w kierunku mlecznym, drugie w kierunku mięsnym) musi mieć dwie umowy z PFHBiPM.
2. Matki zadeklarowane przez Hodowcę jako zwierzęta użytkowane w kierunku mięsnym nie mogą zostać ponownie włączone pod ocenę użytkowości mlecznej (**w wyjątkowych sytuacjach** i po pisemnym uzasadnieniu hodowcy może być wyrażona przez IZ zgoda na zmianę kierunku użytkowania krowy).
Córki krów z oceny mięsnej będą mogły wchodzić pod kontrolę użytkowości mlecznej w stadzie, które podlega takiej ocenie po pierwszym wycieleniu.
3. **Hodowca, co roku, wraz z Oświadczeniem – Wykazem krów zobowiązany jest przysyłać karty pomiarowe zwierząt za rok poprzedzający kwalifikację.**
4. Hodowca posiadający dwa stada o różnej ocenie musi do Instytutu składać dwa Oświadczenia – Wykazy krów.
5. Powiększanie stad może odbywać się tylko na bazie sztuk z własnego chowu lub innego stada w użytkowości mięsnej.
6. Rasy zachowawcze bydła są w **typie dwukierunkowego** użytkowania (mięsno-mleczny) a **kierunek użytkowy: mleczny lub mięsny** (zależnie od prowadzonej oceny) i tak należy rejestrować sztuki w Agencji.

V. Program ochrony:

Realizacja programu ochrony jest podstawą do ubiegania się o płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną w ramach **PROW 2014-2020 lub Planu Strategicznego WPR 2023-2027**.
Hodowca zobowiązany jest do pełnej realizacji programu ochrony.

Powtarzające się **błędy** lub odstępstwa od realizacji programu ochrony, w tym **niestosowanie się do metodyki oceny**, równoznaczne jest z usunięciem Hodowcy z programu ochrony i koniecznością zwrotu płatności otrzymanych w ramach PROW 2014-2020 lub Planu Strategicznego WPR 2023-2027 .

Ważenie – waga musi stać na płaskim równym podłożu a zwierzęta muszą stać na niej stabilnie.

Wysokość w krzyżu – wykonujemy laską zoometryczną na płaskim równym terenie, gdy zwierzę stoi prosto a nogi ma ustawione równo (nie w wykroku) na środkowej linii łączącej oba wyrostki biodrowe.

Wysokość w kłębie – wykonujemy laską zoometryczną na płaskim równym terenie, gdy zwierzę stoi prosto a nogi ma ustawione równo (nie w wykroku), na najwyższym punkcie kłębu, tak aby z przednimi nogami był utrzymany pion.

Obwód klatki piersiowej – wykonujemy miękką taśmą pomiarową o długości nie mniejszej niż 2,5 metra, na płaskim równym terenie, gdy zwierzę stoi prosto a nogi ma ustawione równo (nie w wykroku), taśmę przykładamy tuż za łopatkami.

Obwód nadpęcia - wykonujemy miękką taśmą pomiarową o długości nie mniejszej niż 2,5 metra, na płaskim równym terenie, gdy zwierzę stoi prosto a nogi ma ustawione równo (nie w wykroku), taśmę przykładamy w najcieńszym miejscu nadpęcia przedniego.

Rysunek krowy z internetu.

